

RECENZJE
Artur Lis

Meandry kultury politycznej w Polsce od średniowiecza do II wojny światowej

Recenzja książki G. Piwnickiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013, ss. 572.

W 2013 roku została wydana, staraniem Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego, książka Grzegorza Piwnickiego zatytułowana *Meandry kultury politycznej w Polsce od średniowiecza do II wojny światowej*. Początkowo z dużym dystansem podszedłem do niniejszej publikacji. Okazuje się jednak, że zaproponowane przez Autora ujęcie stanowi spójną analizę i pomimo niekiedy pojawiającego się niedosytu informacji, ujęcie takie może ułatwić przyswajanie informacji umieszczonych w książce.

Prezentowana dysertacja dzieli się na następujące rozdziały: 1. „Dawne państwo patrymonialne i monarchia stanowa (966-1505)”, 2. „I Rzeczpospolita (1506-1795)”, 3. „Czasy zaborów (1795-1918)”, 4. „II Rzeczpospolita (1918-1939)”. Każdy z wymienionych rozdziałów zawiera identyczną strukturę wewnętrzną: „Model przywództwa politycznego”, „Społeczeństwo”, „Organizacja państwa”, „Stosunki międzynarodowe”, „Zwyczaje i obyczaje”.

We wstępie pracy Grzegorz Piwnicki zaznacza: „kulturę polityczną definiowano w następującym układzie: 1. Kultura polityczna są to normy, zasady, wzory i wartości, którymi

ludzie posługują się w swojej działalności, aby osiągnąć określone cele, a odnoszą się do struktury i mechanizmu funkcjonowania władzy państwowej. Normy i wzory kultury politycznej wiążą się z zachowaniami i postawami politycznymi ludzi, którzy działają w różnych instytucjach państwowych, stąd konieczność powiązania tych elementów. 2. W zakres pojęcia wchodzi także oceny i sądy wartościujące „politykę państwa”, sposoby i metody sprawowania władzy. Według takich kryteriów obywatele oceniają jako „dobre” lub „złe” kierunki działania władzy oraz działanie instytucji i całego systemu politycznego; i to zarówno w dziedzinie wewnątrzpaństwowej, jak i polityce zagranicznej. 3. Obejmuje ona również wartości i wzory regulujące stosunki międzyludzkie w zakresie poglądów na władzę, jej zakres oraz sposoby działania. Dominująca kultura polityczna w społeczeństwie powinna wyrażać pożądane i uznawane wzory zachowań ludzi, które określają, jak należy prawidłowo i demokratycznie postępować w życiu publicznym, i w tym znaczeniu wiąże ona wszystkich uczestników tego życia jed-

nakowo. Demokratyczna kultura polityczna społeczeństwa jest warunkiem prawidłowej polityki. 4. Obejmuje ona także działalność i zachowanie ludzkie, jak również obiekty stanowiące przedmiot tych działań i zachowań – to jest zasadnicze normy systemu organizacji władzy państwowej w społeczeństwie. Niezbędnym elementem kultury politycznej jest również znajomość faktów politycznych i społecznych oraz zainteresowanie nimi obywateli, co może przyczynić się do znacznego zredukowania zarówno indywidualnej, jak i masowej frustracji i agresji – rodzących negatywne zachowania o doniosłych społecznie konsekwencjach. 5. Ważnym elementem kultury politycznej jest kwestia legitymizacji władzy i to nie tylko w tym znaczeniu, że poddaje się regularnie weryfikacji w wyborach, ale także w ten sposób, że władza, jeśli nie chce narazić się na utratę zaufania i zachować swoje wpływy w społeczeństwie, musi być zdolna do wywiązania się ze swoich zobowiązań”.

Recenzowana książka jest w istocie sumiennie i wszechstronnie opracowaną monografią tematu określonego w jej tytule, opartą na szeroko uwzględnionym dorobku piśmienniczym i badawczym innych autorów. Przede wszystkim jednak stanowi prezentację własnych przemyśleń i wniosków autora, zawsze

gruntownie uzasadnionych, co zdecydowanie podnosi wartość pracy. Jeśli dodać do tego, że książka napisana jest jasno i treściwie, nie można mieć wątpliwości, że stanowi ona przykład wartościowej pozycji wydawniczej. Kończąc niniejszą recenzję należy podkreślić, że recenzowana praca jest publikacją ciekawą i ambitną. Niestety, wielość podejmowanych w niej zagadnień spowodowała, że rozważania miejscami są zbyt pobieżne.

Rozprawa „Meandry kultury politycznej w Polsce od średniowiecza do II wojny światowej” jest ujęciem nowym, pionierskim. Z treści i aparatu źródłowego wynika, że jest to opracowanie rzetelne, wykonane z nastawieniem, aby niczego nie uronić z bogatego zespołu informacji, jakie zostały zawarte w materiale źródłowym. Na uwagę zasługują bogate przypisy dokumentujące i uzupełniające treść główną, rozszerzające spektrum problemowe i ułatwiające percepcję tekstu zasadniczego (także tabele i schematy). Mimo pewnego niedosytu w kwestii rozszerzenia analizy niektórych kluczowych dla tego tematu zagadnień książkę należy ocenić bardzo wysoko. Wykorzystując najnowsze ustalenia historiograficzne oraz przeprowadzając subtelny analizę źródeł historycznych, Grzegorz Piwnicki daje nam do rąk niezwykle ciekawą pracę.

NOTA O AUTORZE:

Artur Lis, doktor, adiunkt Katedry Historii Prawa w Instytucie Prawa Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli. Zainteresowania badawcze: historia prawa, mediewistyka, doktryny polityczno-prawne, prawo administracyjne. Kontakt: arturlis@op.pl